

HRVATSKI glasnik

Godina XXI, broj 1

6. siječnja 2011.

cijena 100 Ft

Foto: Ákos Kollár

Scena iz predstave Albin bircuz Hrvatskog kazališta Pečuh.
Na slici Albe – Stipan Đurić i Ico – Arčon Rafael

Komentar

Bez emocionalne zrelosti teško ćemo do promjena

Na isteku protekle godine u mnogim organizacijama, poslovnim poduzećima, ustanovama daje se izvješće o protekloj godini, sumiraju se dostignuća, a i neuspjesi, isto to se događa u glasilima, ocjenjuje se godina dotične države, glavna događanja. Mislim da pripadnik manjine najviše prati događanja svoje domovine u kojoj živi, a i svoje matične domovine, s kojom želi ostati kako-tako u vezi. Kako je prošla 2010. g. u našim voljenim državama? Prisijećamo li se, ne dobijemo mnogo optimizma za iduću godinu: poplave, ekološka katastrofa, loše gospodarsko stanje, korupcija u najvišim političkim tijelima. Ipak, loš kraj ne mora biti jamstvo i za loš početak u svakom pogledu. Neki kažu da iz loših stvari uvijek se može roditi nešto dobro. Možda ove nepogode, poteškoće, gospodarska kriza probude još više ljudi na dobra djela, jer mnogim ljudima potrebna je snažna emocionalna ili materijalna kriza da ih potakne na razmišljanje. Katkad tek kada su suočeni s vlastitom patnjom ili patnjom drugih ljudi, počinju se pitati što je svrha života. Ipak mislim da u našem društvu još nije razvijen osjećaj za ravnotežu davanja i primanja, ili se previše boje nedostatka novca da bi bili spremni dati onoliko koliko bi bilo potrebno ili oni koji dobivaju, misle da bi mogli izvući više iz davatelja. Ipak, uvijek se možemo nadati promjeni, i to pozitivnoj promjeni, ali ljudi trebaju imati povjerenja u to da se mogu mijenjati, te da se i drugi ljudi mogu mijenjati nabolje, koja će promjena mijenjati i cijelo naše društvo. Neki ljudi jednostavno nemaju povjerenja da se mogu promijeniti, naime često izgube motivaciju, kada npr. vide da ni čelni ljudi nisu skloni dobroj promjeni, čak se saznaje suprotno o njima. S druge strane osobe koje se predano trude, kadšto očekuju prevelike promjene u prekratkome roku, te ako se to ne dogodi, motivacija vrlo brzo splasne. Unatoč svim lijepim obećanjima i hvalospjevima, među svim tehnikama razvoja treba mnogo više vremena negoli zamišljamo i želimo. Promjena bi stigla i prije ako ne bismo imali tu naviku potrošačkog društva da sve kupujemo, te kad bismo bili voljni potpuno uložiti sebe i svoje vrijeme u tijek osobne promjene, da vanjskim sredstvima postignemo unutarnju promjenu. Naravno, uz promjenu treba i emocionalna zrelost, što je vrlo slabo nazočno i kod osoba s javnim dužnostima. Jedna vrsta definicije za emocionalnu nezrelost jest neprihvatanje odgovornosti za svoje ponašanje i okolnosti života. Sjetimo se tek svojih stranaka u našim državama koliko su prilikom raznih problema prebacivali odgovornost jedne na druge. Međusobno prebacivanje odgovornosti dovodi do izravnog prebacivanja loptice – igru „Tko je prvi počeo“, s posljedicom da se obje strane sve više osjećaju napadnute i napadaju zauzvrat, a na konkretne se probleme mnogo sporije nađu rješenja. Čini se da intelektualno znanje ne dovodi do emotivne zrelosti jer smo često vidali neobjašnjivo iracionalno ponašanje mnogih čelnika i visokih dužnosnika, jer neki su opsjednuti novcem, drugi vlastitom veličinom, stoga pokazuju vrlo nezrelo ponašanje koje djeluje razočaravajuće na mnoge ljude.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Konačnu odluku o listi zastupnika u budućem sastavu Skupštine HDS-a donijelo je Zemaljsko vijeće Saveza Hrvata u Mađarskoj u kojem iz svake regije sjedi isti broj delegata, od kojih su mnogi zastupnici sadašnjeg saziva Skupštine HDS-a i, po svemu sudeći, to žele i ostati u nastupajuće četiri godine. Državno izborno povjerenstvo (OVB) objavilo je da će se izbori za državne i područne (županijske) manjinske samouprave održati 9. siječnja 2011. godine. Temeljem potpisa Udruge kandidat je mogao krenuti na izbore, potpisivale su se kandidature jer ipak treba nam i broj samouprava, što više, to bolje, broj samouprava određuje i broj mandata. Kako između izabranih elektora, izabrati one koji će zastupati Hrvate u Mađarskoj u iduće četiri godine u vrhovnome manjinskom političkom tijelu? Postoji više mogućih odgovora i tumačenja? Zajedničko im je sužavanje kruga. I dok su nekada elektori birali svi zajedno, okupljeni u nekoj budimpeštanskoj dvorani, danas se to rješava jednostavnije. Neki bi rekli elegantnije? To je politika, kazuju mi. Skupe se tek neki, po objašnjenom načelu, kod jednih jedno načelo, kod drugih neko drugo i, naravno, glasuje se. Negdje glasuju predsjednici manjinskih samouprava na one koji su se sami javili za kandidaturu, negdje članovi civilnih organizacija, od kojih su se neki na dan glasovanja učlanili u nju, negdje se nikako ne mogu dogovoriti dvije suprotne struje, pa nastaju problemi. Meni jedino nije jasno kako smo došli do situacije kada nam je jedino važan ulazak u vrhovno političko tijelo Hrvata u Mađarskoj i broj predstavnika iz pojedinih regija, udruga, pet ili šest, deset ili devet. Nije

svejedno!?!? Zaista nije svejedno! To je zamka politike, u koju se lagano pada i onda kada je riječ o manjinskoj priči. Ali ipak zapitkujem se ne bi li za neke ipak bolje bilo ostati kod kuće i naučiti najprije svoju djecu i unuke, a potom i usavršiti sebe u znanju hrvatskoga jezika, povijesti Hrvata u Mađarskoj, i dati tako svoj obol sveukupnoj nazočnosti zajednice na ovim prostorima? Ako ne znaju drugačije... Pitaju li se oni zašto nisu svoje dijete upisali u hrvatsku školu, gimnaziju, zašto ne koriste materinski jezik, zašto ne znaju Oče naš koji jesi na nebesima... na hrvatskom jeziku, zašto ne dolaze na priredbe iako su politički predstavnici manjine, zašto nerado ili nikako plaćaju članarinu u hrvatskim civilnim udrugama, zašto ne kupuju hrvatska izdanja, zašto ne pretplaćuju svoj tjednik... Sve je ovo nevažno, naravno nekima, ne želim generalizirati, zanima nas zastupničko mjesto i „slava“ pa i honorar koji (na nekim mjestima ne mali: mjeri se u više desetaka tisuća forinti) proizlazi iz toga. Nije važno što ne postavljamo pitanja, ne zanimaju nas ni odgovori, zakasnit ćemo na vlak, a kad smo već na sjednici, žurimo jer moramo obaviti i još niz tekućih poslova..., a već smo i gladni, možda će se i ručak ohladiti. Prije sjednice o svemu smo se već raspitali, obavijestili se u četiri oka, i time je sačuvana forma. Suočena sam s težinom posla koji obavljam već šest godina. Nikada više nego u vrijeme formiranja sastava hrvatskih samouprava. Hvala Bogu završila je još jedna izborna godina. Svatko ima svoju priču i samo nju drži ispravnom... Pa tako i ja.

Branka Pavić Blažetin

Planovi aljmaške Hrvatske samouprave

Planove uvijek imamo, ali za njihovo ostvarenje potrebna su i odgovarajuća novčana sredstva – kaže Valerija Petrekanić Koszó, na posljednjim mjesnim manjinskim izborima ponovno izabrana predsjednica Hrvatske manjinske samouprave grada Aljmaša. Želja nam je obnoviti bunjevačke narodne nošnje, a za to smo već kupili potreban materijal, vrlo lijep i sličan izvornome, koje sada moramo sašiti. Predviđeno je da one budu gotove za aljmaško Veliko prelo, 12. veljače 2011. godine, a u njima će nastupiti članovi KUD-a „Zora“. Među planovima želimo opet pokrenuti tamburaški orkestar u Aljmašu, jer glazbala imamo, ali moramo pronaći mjesto gdje bi nastavnik podučavao tamburu s djecom. Nadalje trebamo podupirati odgoj u vrtiću i nastavu hrvatskoga jezika u mjesnoj školi. Predstoji nam i obnova članstva u Divan klubu, neprofitnoj udruzi aljmaških Hrvata. Raduje nas što su se u rad naše samouprave, bunjevačkoga kluba, crkvenoga zbora i KUD-a „Zora“ uključili novi, mladi članovi.

S. B.

Aktualno

Izbori za područne (županijske i glavnogradsku) i državne manjinske samouprave 9. siječnja 2011. godine

Državno izborno povjerenstvo (OVB) na svojoj sjednici 15. studenog objavilo je da će se izbori za državne i područne (županijske) manjinske samouprave održati 9. siječnja 2011. godine. Nadalje, prema odredbama zakona, odredilo je broj članova državnih skupština 13 nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, te navelo imena manjinskih udruga s pravom na postavljanje županijskih i državnih lista. Državno izborno povjerenstvo 24. studenog održalo je i konzultacije za manjinske udruge, koje su svoje liste mogli prijaviti najkasnije do 14. prosinca 2010. godine.

Nakon izbora za mjesne manjinske samouprave, koji su održani 3. listopada 2010. u domalo 1600 naselja utemeljeno je 2304 manjinske samouprave. Na izborima za područne i državne manjinske samouprave 9. siječnja 2011. godine pravo na sudjelovanje imaju svi izabrani zastupnici mjesnih manjinskih samouprava. Birati i biti birani mogu biti samo članovi mjesnih manjinskih samouprava. Područni (županijski ili glavnogradski) izbori mogu se objaviti ako u županiji djeluje najmanje deset mjesnih samouprava (u glavnome gradu okružnih manjinskih samouprava) pojedine manjine. Državni manjinski izbori pak mogu su održati ako u zemlji djeluje barem četiri mjesne manjinske samouprave.

Prema tim uvjetima, slično prethodnom ciklusu, svih 13 nacionalnih i etničkih manjina mogu birati svoje državne manjinske samouprave. Zanimljivo je da Cigani mogu birati manjinske samouprave u svim županijama i glavnome gradu, a Nijemci u deset županija i Budimpešti. Hrvatska zajednica, kao i prije, birat će sedam županijskih manjinskih samouprava. U područne manjinske samouprave (županijske i glavnogradsku) bira se sedam zastupnika, a u državne između 15 i 53, već prema tome koja manjina koliko ima utemeljenih mjesnih manjinskih samouprava. Tako će primjerice Cigani u državnoj Skupštini imati 53, Nijemci 37, Hrvati 29, Srbi 21, a Slovenci 15 zastupnika.

Izbori za područne i državne manjinske samouprave održat će se u onim mjestima gdje su izabrali mjesne manjinske zastupnike. Nakon područnih i državnih manjinskih izbora članovi županijskih, glavnogradskih i državnih skupština sami će birati svoje čelnike i dužnosnike. Tako izabrani predsjednici do isteka mandata ne mogu se opozvati.

Dodajmo kako je osnovna zadaća manjinskih samouprava zaštita i zastupanje manjinskih interesa, ostvarivanje prava pojedinih nacionalnih i etničkih manjina, obavljanje javnih zadaća na mjesnoj, područnoj i državnoj razini. *S. B.*

O financiranju manjinskih samouprava

Kako je objavljeno na internetskoj stranici Glavnog odjela za manjine, te u priopćenju koje je dostavljeno Mađarskoj novinskoj agenciji (MTI), Državno tajništvo Ministarstva javne uprave i pravosuđa odgovorno za vjerske, narodnosne i društvene veze sazvalo je Savez državnih manjinskih samouprava na ponovno usuglašavanje. Na sastanku, održanom 24. studenog u Budimpešti, Vladu je predstavljao dr. Csaba Latorcai. Zamjenik državnog tajnika odgovoran za narodnosne i civilne veze na sastanku posebno je obavijestio o poglavljima i stavkama proračuna za 2011. godinu, koje se odnose na narodnosti.

Kako je naglašeno, riješit će se financiranje manjinskih glasila. Csaba Latorcai na dogovoru je objavio da je Državno tajništvo izradilo takav proračunski sustav financiranja koji će djelovanje manjinskih glasila u Mađarskoj dugoročno učiniti planskim.

Sudionici susreta zajednički su pronašli rješenje kako učinkovito istupiti protiv „lažnih samouprava“, koje nezakonito iskorištavaju državne novce. Zato će, kako je kazano, od 1. siječnja stupiti na snagu Vladina uredba koja će omogućiti da Vlada ukine financiranje „lažnih samouprava“. Vladina uredba sadrži takve pokazatelje prema kojima će se jasno otkriti je li upitna samouprava živa zajednica ili samo fiktivna organizacija.

Vlada će ubuduće tijekom financiranja uzeti u obzir – kod svih manjinskih samouprava – zapisnike koji bilježe djelovanje, uporabu jezika koje zrcali identitet, kao i to je li obavlja stvarno djelovanje na polju obrazovanja ili kulture.

Poradi toga Vlada će korjenito smanjiti fiksnu takozvanu osnovnu potporu manjinskih samouprava. Potpora za djelovanje može se povećati kod onih manjinskih samouprava koje obavljaju stvarne i bitne zadaće, jer će potporu ubuduće dobivati diferencirano, samo na temelju obavljanja konkretnih zadaća.

S. B.

Planovi hrvatske zajednice u Dušniku

U 2011. godini, u suorganizaciji sa seskom samoupravom, otvaraju niz priredaba: već tradicionalnim desetodnevnom prelom u veljači, okupljanjem i druženjem dušnočkih Hrvata svake večeri u mjesnom domu kulture, uz prigodni program učenika i starijih naraštaja, oživljavanjem pučkih običaja, tradicijskih jela i kolača – obavijestila nas je ukratko predsjednica Hrvatske samouprave. – Iduće godine mi ćemo biti domaćini Županijskog natjecanja hrvatskih ribiča, koje će se prirediti negdje u svibnju ili lipnju. Jednako tako želimo 1. svibnja prirediti malonogometni turnir na koji ćemo pozvati prijateljske momčadi hrvatskih naselja i goste iz Mostara. Nastavit ćemo i suradnju s Vodincima, prijateljskim naseljem u Hrvatskoj, pozvat ćemo ih na završnu večer našega prela gdje ćemo se zajednički predstaviti s kulturnim programom zaključuje Matija Mandić Goher.

BUDIMPEŠTA – Mađarski premijer Viktor Orbán rekao je da je jedan od prioriteta mađarskog predsjedanja EU-om od 1. siječnja dovršetak pregovora s Hrvatskom, te upozorio da će druge zemlje zapadnog Balkana biti lišene europske perspektive ako se Zagreb ne bude mogao priključiti Uniji. Ljudi na tom prostoru «trebaju dobiti osjećaj da je europska perspektiva realna», rekao je Orbán u Mađarskom parlamentu. On se susreo s predsjednicima europskih parlamentarnih skupina pred mađarsko predsjedanje, te s predsjednikom Europskog parlamenta, Poljakom Jerzymem Buzekom. Orbán je također naglasio da će Mađarska učiniti sve kako bi pomogla ulasku Bugarske i Rumunjske u Šengenski prostor bez unutarnjeg nadzora granica. Govoreći o čitavoj Europskoj Uniji, mađarski je premijer naglasio da bi 2011. mogla biti najteža za Uniju od pada komunizma. Godina 2011. mogla bi biti najteža za EU od pada komunizma jer se Europa mora suočiti sa snažnom svjetskom konkurencijom, ne može si više dopustiti da bude „stari, usporeni i umorni gospodin, nego mora dokazati svijetu da je kolijevka tržišnoga gospodarstva i sposobna okrenuti se novim inovativnim rješenjima“, rekao je Orbán. Mađarska se treba baviti s više pitanja tijekom svoga predsjedanja negoli je prije mislila, kazao je premijer, dodajući ipak da je uvjeren da će stabilne političke okolnosti Mađarskoj osigurati uspjeh u njezinoj vodećoj političkoj ulozi. Buzek je kazao da je Mađarska „pripremljena za predsjedanje“ te dodao da su tijekom susreta „sve skupine EP-a poduprle ciljeve mađarskog predsjedništva“. *(Hina)*

KOLJNOF/NAŠICE – U sklopu programa XVI. Memorijala Dore Pejačević, u našičkom domu kulture 19. studenoga priređen je veliki tamburaški koncert pod nazivom „Glazbeni pozdrav Dori Pejačević i Juliju Njikošu”, na kojem su se predstavili i „Koljnofski tamburaši”. Programima spomenutoga memorijala i okruglom stolu 19. studenoga sudjelovao je i dr. Franjo Pajrić, predsjednik Hrvatske samouprave grada Šoprona. Spomenutom tamburaškom koncertu sudjelovali su „Tamburaši” iz Vipave u Sloveniji, Tamburaški orkestar sportskog društva Sloboda iz Tuzle u BiH, Tamburaško društvo „Pajo Kolarić” iz Osijeka, tamburaški orkestar Osnovne glazbene škole „Kontesa Dora” i tamburaško društvo „Dora Pejačević” iz Našica, uz vokalne soliste Danijelu Pintarić, Kristinu Brkić, Andreu Kopri, Kristinu Minarik i Deana Kopri. Osim tamburaških orkestara, nastupili su članovi Dječjeg zbora OGŠ „Kontesa Dora” i Mješoviti pjevački zbor Ad libitum iz Našica, te našički rock-band Put na istok. Tamburaši su zasvirali klasična djela skladana za tamburaške orkestre, obrade tradicijskih pjesama, a publiku su oduševili operom Nabucco, ali i poznatim uspješnicama Dire Straitsa, Janis Joplin, Sama Browna i Gibonija. XVI. Memorijalom Dore Pejačević obilježena je 125. obljetnica rođenja prve hrvatske skladateljice Dore Pejačević i 25. godišnjica Osnovne glazbene škole u Našicama, donosi Glas Slavonije.

PEČUH – Samouprava grada Pečuha, u suradnji s armenskom, bugarskom, ciganskom, grčkom, hrvatskom, njemačkom, poljskom, rusinskom, srpskom i ukrajinskom manjinskom samoupravom, 15. prosinca svečanim programom proslavila je Dan narodnosti. Proslava je upriličena u Dječjoj kući Szivárvány. Prije svečanog programa otvorena je izložba Umjetničkog udruženja KRUG (civilne udruge Srba u Mađarskoj i umjetnika koji imaju simpatiju prema srpskoj kulturi) naslova „Körbe-tekintés” uz izvedbu poezije i glazbe. Izložbu je otvorio predsjednik Udruge Milan Đurić. U sklopu svečanog programa Dana izvedena je i predstava Srpskog kazališta u Mađarskoj, jednočinka C. Nagy Istvána: Határeset, u režiji samoga autora te u izvedbi Gabriele Hadžikostove i Milana Rusa. Kako kažu autori, radi se o opasnoj igri u jednom činu, na rubu komedije i tragedije, na granici manjinske osjećajnosti i nacionalnog identiteta čija se radnja odvija na srpsko-mađarskoj granici. Program ovogodišnjeg Dana narodnosti u Pečuhu ostvaren je pomoću Srpske samouprave grada Pečuha.

Izvješće o javnim poslovima glavnoga grada

ZA DOBRE CILJEVE MOBILIZIRATI ZAJEDNICU

Dana 5. prosinca u budimpeštanskom HOŠIG-u održana je zajednička javna tribina Hrvatske samouprave grada Budimpešte te hrvatskih manjinskih samouprava u II, VII, XI, XIV. i XV. okrugu. Susret, kao svake godine, i ovoga je puta bio dobra prigoda predsjednicima samouprava za izvješće o njihovoj godišnjem radu, raznim programima, priredbama, odnosno za zajedničko planiranje aktivnosti za sljedeću godinu.

Stipan Kuzma

Tijekom izlaganja o djelatnosti Hrvatske samouprave XV. okruga predsjednik Stipan Kuzma ukazao je na važnost i jačanje suradnje okruga sa svojim rodnim Sumartonom u Zali, odnosno s Donjim Kraljcem u Međimurju. Suradnja triju naselja već se godinama ostvaruje organiziranjem zajedničkih kulturnih programa, sportskih susreta. Posebno je zanimljivo da svi oni imaju puhačke orkestre te je među budućim planovima svakako zajednički koncert puhačkih orkestara.

Stipan Vujić, bivši predsjednik Hrvatske samouprave II. okruga, sažeo je izvršene zadatke samouprave naglasivši kako im je najvažniji program bio, a bit će i ubuduće organiziranje znanstvenih skupova. Dogodine se namjeravaju prisjetiti tridesete obljetnice smrti hrvatskoga pisca Miroslava Krležu. Tom prigodom žele prirediti spomen-sjednicu uza sudjelovanje vrsnih predavača iz Hrvatske kao što je akademik Krešimir Nemeć. Također se želi postaviti i spomen-ploča i Krležino poprsje kod zgrade vojne akademije Ludoviceum koju je Krležu pohađao.

Predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte Anica Petreš Németh uz projekiranje dijapozitiva predstavila je djelovanje samouprave. Naglasila je kako svake godine imaju standardne programe na koje nadograđuju zbivanja u Budimpešti, ali je najvažnije očuvanje jezika, tradicija i širenje hrvatske kulture u Budimpešti i izvan nje. „Veselo smo počeli godinu i tako i nastavili” – reče predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte – „u siječnju smo organizirali Hrvatsku večer na kojoj je nastupio KUD Marica iz Salante, HOŠIG-ovi maturanti, sastav Džentlmeni iz Osijeka i Stipan Đurić.” U nizu kulturnih zbivanja napomenula je i sportske susrete, među inima tradicionalni Malonogometni turnir „Stipan Pančić”. Anica Petreš

Németh istaknula je i važnost moralne i materijalne potpore HOŠIG-u, stoga niz programa priređuju ili u školi ili vezano uza školu nastojeći jačati promidžbu ustanove. Tako je organiziran susret u restoranu za HOŠIG-ove najbolje ili darovite učenike i njihove nastavnike, a donedavno je samouprava za Svetog Nikolu svim učenicima darovala po jedan paketić. Hrvatska samouprava grada Budimpešte nastoji jačati veze i s matičnom domovinom. Svjedoče o tome i posjeti Hrvatskoj, primjerice izleti u Rijeku i okolicu te u Varaždin. „Sva ta zbivanja važna su i zbog toga da što više Hrvata okupimo, da se što bolje organiziramo i zajedno pokušamo širiti dobar glas naše hrvatske zajednice” – dodala je Anica Petreš Németh.

Nakon izvješća Anica Petreš Németh uručila je odličja „Za osobit doprinos razvoju društvenog života budimpeštanskih Hrvata”, Plaketu „Ivana Antunovića” voditeljici Hrvatske izvorne plesne skupine Evi Išpanović, doravnateljici HOŠIG-a Ani Gojtan te Ani Škrapić Timar, voditeljici Igrokazačkoga društva u Petrovom Selu. Hrvatska samouprava grada Budimpešte i ove je godine dodijelila stipendije: deseterim hrvatskim srednjoškolcima i peterim studentima.

Međutim istoga dana na istome mjestu, dakle u budimpeštanskoj Hrvatskoj školi, organiziran je i sportski susret: nogometna utakmica dviju hrvatskih momčadi, to jest Hrvata iz Daruvara i Hrvata iz Budimpešte. Uzbudljiva utakmica završila je pobjedom domaće momčadi čiji su igrači bili jako ponosni na rezultat 9 : 6.

Sastanak je protekao u ugodnoj atmosferi postigavši svoj cilj: pridonio je jačanju suradnje hrvatskih manjinskih samouprava glavnoga grada poradi ostvarivanja zajedničkih interesa.

Ana Gojtan

Albina mijana ili Albin bircuz

Od utemeljenja pečuškoga Hrvatskog kazališta 1992. godine, predstava *Albin bircuz*, u režiji Stipana Filakovića na temelju teksta Ivana Jakočevića, četvrti je pučki komad ili igra na bunjevačkom izričaju postavljena na pozornicu tog kazališta. Zanimljivo je kako se Hrvatsko kazalište dosada osim pučkih igara na bunjevačkom izričaju nije osmijelilo ni na jedno uprizorenje neke pučke igre na nekom drugom od mnogobrojnih dijalekata Hrvata u Mađarskoj. Posezalo se za dramama Antuna Karagića, Rastatkinja, pa Katica, te Pošteni varalica, a uprizorena je i drama Ivana Petreša Dva bila gavrana.

Sva spomenuta kazališna uprizorenja ostvarila su se s nekoliko profesionalnih glumaca i nizom ustaljenih glumaca amatera, dramaturških i redateljskih imena. Prva, Rastatkinja, premijerno je izvedena 9. travnja 1993. godine, doživjela je 39 izvedaba, redatelj Stipan Filaković; druga, Katica, 19. prosinca 1995. s 22 izvedene predstave, u režiji Lászla Bagossya; Dva bila gavrana premijerno su izvedena 15. travnja 1998, doživjela su 23 predstave, u režiji Lászla Bagossya, a predstava Pošteni varalica premijerno je izvedena 10. travnja 2007.

Najnovija je premijera tekst dramskog pisca i glumca iz Subotice Ivana Jakočevića *Albina mijana*. *Albin bircuz*, pučka predstava s glazbom, plesom i pjevanjem, čudnoga jezičnog sklopa što ga prate kostimi u funkciji njegova naglašavanja, premijerno je izvedena 10. prosinca u režiji Stipana Filakovića, scenograf János Erdős, kostimograf Stipan Filaković, lektor, dramaturg Katja Bakija, glazba Vjekoslav Filaković, koreografija Éva Bálint, asistent redatelja Kata Filaković...

Ivica Jakočević rođen je u Subotici 1939, umro u Budvi 1987. Bio je dugogodišnji član subotičkog kazališta, zapamćen po svojim sjajnim ulogama uglavnom u komedijama i satirama, a posljednji put stao je pred publiku u ulozi Prosjaka u *Don Huanu* na turneji subotičkog kazališta u Budvi 1987. Afirmirao se kao uspješan pisac skečeva, radiodrama i humoreski, a najpoznatija mu je upravo pučka komedija *Albina mijana* koja je bila na repertoaru subotičkog kazališta (sezona 1972/73) i raznih amaterskih dramskih družina – čitam u tekstu programske knjižice. Napominjem kako se *Albina mijana* spominje i kao uprizorenje Diletantske kazališne družine Lucija, dramske sekcije Hrvatskoga

kulturnog i prosvjetnog društva Matija Gubec iz Tavankuta, izvedena na bunjevačkoj ikavici osamdesetih godina kada je isto Društvo (tih

osamdesetih) godina uprizorilo i dramu Katica Antuna Karagića.

U pečuškoj izvedbi uz nekolicinu profesionalnih glumaca, našlo se u *Albinom bircuzu*, i niz glumaca amatera te plesača, sviraca. Albe, privatni birtaš – Stipan Đurić, Amalka, njegova žena – Eva Polgar, Ante, njihovo dite – Goran Smoljanović, Anda, njihova divojka – Anita Mandić, Cecilija, Cilika, pivačica – Marica Facskó, Roka, Albin kum – Slaven Vidaković, Ruža, Rokina žena – Milica Murinji, Ico, najveća pijandura u okolici – Arčon Rafael, Teza, Icina žena – Anica Matoš, Ivša, poštar u tome kraju – Davor Kovač, Remija – Zoltán Gátai..., Orkestar Banda, sami dobri svirci: Tomislav Taradija, Marko Šafer, Mirko Bošnjak, te gosti u mijani: Erzsébet Mudri, Eržebet Orovica, Ákos Kollár.

Kako u popratnom katalogu piše lektorica i dramaturginja predstave Katja Bakija, „Kao i u dosadašnjim uspješnicama, riječ je o tipičnoj komediji situacije u kojoj lica slijedom različitih peripetija i obrata dolaze u smiješne situacije. Poprište svih događanja, središnji prostor i pozornica ovog mjesnog, prije svega životnog teatra jest seoska gostionica – *bircuz*, *mijana* u koju, svatko iz svojih razloga dolazi i djeluju sva lica ovog pučkog komada. U *Albinom mijani* susreće se galerija prepoznatljivih seoskih likova – gazda, njegov kum gstarbajter, njegova žena i djeca, pijanac Ico, seoski bogatun i poštar, obojica zaljubljeni u gazdinu kćerku, a radnja se zapliće oko angažmana zgodne i mlade pjevačice s čijim se dolaskom, naravno, ne slažu bolje polovice naših protagonista. Na koncu, nakon burnih obrata, sve, kako i priliči, završava svatovima, pomirbom i općim veseljem.”

Branka Pavić Blažetin
Foto: Á. Kollár

Intervju

O ULOZI I BUDUĆNOSTI NAŠE KROVNE UDRUGE

Joso Ostrogonac: Sve što smo postigli, poniklo je iz Saveza.

Sljedeći kongres Saveza Hrvata bit će medašni kamen koji će odrediti našu budućnost

Prva samostalna i do danas jedina krovna udruga Hrvata u Mađarskoj, koja je 2010. godine obilježila 20. obljetnicu svoga postojanja, proživjela je još jednu tešku godinu, ali – unatoč svim postojećim financijskim poteškoćama i problemima u radu – svoju ozbiljnost i odgovornost prema hrvatskoj zajednici pokazala je na proteklim izborima za mjesne manjinske samouprave.

Kandidati Saveza Hrvata u Mađarskoj osvojili su 357 mandata u 90 naselja. Po broju dobivenih glasova (14 918) Savez Hrvata je osma, a po osvojenim mandatima (357) sedma manjinska udruga u Mađarskoj. Međutim pokazalo se i to da ni četiri godine nisu bile dovoljne da se uredi najvažnija pitanja, pitanja članstva i članarine, odnosno statusa odnosa registriranih regionalnih udruga i središnjice Saveza. Nakon redovitog kongresa održanog 2006. godine u Koljnofu, nije mnogo pomogao ni Izvanredni kongres održan 11. listopada 2008. godine u Budimpešti, koji je na primjedbu državnog odvjetništva izmjenom Statuta donio odluku o uređivanju pitanja članstva odnosno uvođenju članarine, te o novom načinu sazivanja kongresa, ali

provođenje tih odredaba u praksi se polako ostvaruje.

Predsjednika Josipa Ostrogonca zamolili smo za razgovor o radu, poteškoćama Saveza u proteklom razdoblju, predstojećim zadaćama i o budućnosti Saveza.

Razgovarao: Stipan Balatinac

Kako je Savez uspio premostiti postojeće probleme, nedorečenosti Statuta, ali i različite stavove regionalnih ogranaka unutar Saveza Hrvata u Mađarskoj? Molim Vas da se ukratko osvrnete na proteklo razdoblje, na ono što je postignuto, ali i na ono što po Vašem mišljenju nije ostvareno.

– U proteklom četverogodišnjem razdoblju najaktivnije vrijeme u našem radu bilo je nakon Izvanrednog kongresa, koji je sazvan s jednim dnevnim redom: da se, sukladno zakonu i primjedbama državnog odvjetništva, izmjenom Statuta uredi pitanje članstva i članarine. Imali smo niz sastanaka i s članovima Predsjedništva, i s pravnicima, u niz navrata smo pregledali kako bismo mogli izraditi najsuvereniji Statut koji ćemo staviti pred kongres, ipak se ispostavilo da već onda nismo pripazili na mnoge stvari, koje su se međuvremeno pokazale problematičnima. Kada smo odredili kako moramo učlaniti ljude, kolika će biti članarina, i na koji način ćemo sve to provesti, nismo naprimjer mislili na to da imamo registrirane udruge gdje se već plaća članarina jer, osim Bačke, sve ostale regije su registrirane. U prvom redu postavilo se pitanje kako da se uplaćuje članarina u Savezovu središnju blagajnu, koja po meni nije prevelika, godišnje 2400 Ft, a možda za neke i jest, pa zbog toga nisu uplatili, dok učlanjeni u regionalne ogranke nisu htjeli uplaćivati članarinu i u jednu i u drugu udrugu. Uzgred bih samo rekao da to nisu bili oni naši obični članovi, umirovljenici sa sela, nego oni koji bi to i mogli učiniti, a možda su i vodeći intelektualci naše hrvatske zajednice. Ukratko, pitanje članstva po mom sudu do danas nije riješeno, a to jedino može razriješiti redoviti kongres, koji će se održati 2011. godine. Ponovno se mora mijenjati Statut, a očekujem da će biti puno inicijativa.

Međuvremeno su 3. listopada 2010. go-

dine održani i izbori za mjesne hrvatske manjinske samouprave, na kojima se pokazalo da je Savez opet najjača udruga, ali tako je bilo i na prijašnjim izborima. Koliko zapravo Savez ima članova?

– Na prijašnjim izborima smo bili jedinstveniji, jednostavnije je bilo i registrirati Savez kao jedinu udrugu, a sada na posljednjima je bilo nešto drukčije. Najvažnija nam je zadaća da u Statutu odredimo tko može biti član Saveza Hrvata nakon kongresa. Jer sada postoje dva različita stava. Jedan da su članovi samo oni koji su u proteklom razdoblju potvrdili svoje članstvo i uplatili članarinu, što su mnogi i učinili, a njihov broj znatno je porastao. O konkretnom broju sada ne bih govorio. Prema drugome mišljenju, a to kažu i pravnici, članovi su svi oni koji su se učlanili od 1990. godine, dakle tijekom proteklih 20 godina, jer oni niti su isključeni niti su na odgovarajući način upozoreni da će izgubiti članstvo ako ne uplate članarinu. Godinu i pol dana oko toga smo vodili polemiku jer s jedne strane imamo one regije u kojima je mnogo ljudi uplatilo članarinu, mogu navesti Bačku, Podravinu ili Budimpeštu, a s druge strane imamo Gradišće ili Pomurje, registrirane regije, čiji članovi misle da ne trebaju plaćati članarinu u obje udruge, smatraju da su oni članovi Saveza Hrvata u Mađarskoj već preko svog članstva u regionalnoj udruzi. To moramo razriješiti, dogovorom i pronalaženjem pravnih okvira. Nisam predsjednik koji će isključiti tisuće članova samo zato što možda nisu uplatili članarinu, jer nisu ni znali za tu obvezu, ali oni koji su uplatili, i to ne zbog zainteresiranosti da budu članovi manjinske samouprave, nego naprosto iz ljubavi prema hrvatstvu, koji su odavno privrženi našem „pokretu”, s pravom mogu reći da to nije u redu. Kako ćemo to premostiti, ne znam, ali do

kongresa moramo naći rješenje, možda pogledati kako to uređuju druge krovne civilne udruge.

Nedorečenosti Statuta bile su povod za različita tumačenja. Savez ima svojih šest regionalnih ogranaka, ali nije dorečeno koji je njihov odnos prema središnjici. U stvarnosti postoji pet registriranih i jedan neregistrirani ogranak, pa prema tome i u Predsjedništvu imamo članova koji su predsjednici regionalnih udruga, koje međutim ne pokrivaju sve članstvo u pojedinim regijama. Kako to razriješiti?

– Neke od danas registriranih regija, prije četiri, pa i samo prije dvije godine još nisu bile registrirane. Stoga tada nismo mogli znati kakvi će problemi kasnije iskrusniti baš iz toga. Neke regije okupljaju svoje članove u registriranim regionalnim udrugama, u njima su samo oni koji su se tamo željeli učlaniti, ali ima i onih koji su članovi Saveza Hrvata u Mađarskoj, a nisu članovi regionalnih udruga. Upravo u tome i jest problem da regionalne udruge ne okupljaju sve članove Saveza. Osim toga ima članova koji su učlanjeni i u Savez i u regionalnu udrugu. U Statutu stoji šest ravnopravnih regija, ali za budućnost ostaje pitanje kakvih to regija, registriranih udruga, ili kakvih drugih. Već i na koljnofskom kongresu je postavljeno da bi Savez Hrvata možda trebao biti savez hrvatskih civilnih udruga u Mađarskoj, dakle svih, od onih najmanjih po našim naseljima do regionalnih i državnih. Ali i tako se postavlja pitanje je li registriranih udruga ili ne mora biti, jer imamo mnogo neregistriranih koje su često jače od onih registriranih. Nažalost, imamo i fantomske udruge, koje postoje, ali ne rade, koje mi i ne priznajemo. Baš zbog toga tražio sam na posljednjoj sjednici Zemaljskog vijeća, a na Predsjedništvu i više puta, da se ne zatrimo. Budući da je ova

godina u svakom smislu, pa i u političkome, vrlo teška, posebno kraj godine zbog izbora, s jedne strane iza nas su uspješni mjesni izbori, a s druge predstoje nam područni i državni. Međuvremeno obilježili smo i 20. obljetnicu Saveza Hrvata u Mađarskoj, dakle imali smo pune ruke posla, stoga navratnanos sazvat i kongres, bilo bi teško, ne bi bilo ni dobro, zbog toga smo ga odgodili za 2011. godinu. U kratkom roku, odmah nakon izbora koji će se održati 9. siječnja, sazvat ćemo odbor i skupinu stručnjaka, zatraživši mišljenje regija i članstva, s pozivom da odozdo pokrenemo izradu jednog novog statuta. Potrebne su nam promjene, koje su neizbježne, to smo znali već i prije četiri godine, a međuvremeno je došlo i do nekih zakonskih promjena, kojih će biti i u sljedećem razdoblju. Nije u prvom redu u pitanju članarina, ona može biti i simbolična, iako nam je prihod od nje itekako potreban jer ostvarili smo preko milijun forinta prihoda od članarine, što nije zanemarivo, nego je više u pitanju da ne izgubimo naše članstvo. Ako to ne uspijemo riješiti, onda postoji realna opasnost da ćemo se podijeliti po regijama i udrugama, te ćemo izgubiti jedinstvo u okviru krovne udruge.

Kada će napokon biti održan kongres Saveza Hrvata koji je više puta odgođen, na koji način će on biti sazvan s obzirom na nedorečenosti Statuta, i još uvijek nesredeno pitanje članstva?

– Konkretno datum još nismo odredili, ali na posljednjoj sjednici Zemaljskog vijeća donijeli smo odluku o tome da dočekamo izbore 9. siječnja te utemeljenje područnih i državnih izbora, jer često su posrijedi isti ljudi, protiv čega ja nemam ništa protiv, pogotovu ako drže leđa i palčeve za Savez na svakoj razini, onda ćemo opet zasjesti, ali dotle u skladu s postojećim Statutom moramo izraditi norme kako sazvati delegate, i koliki će biti njihov broj. I tu se opet postavlja pitanje starih i novih članova. Imali smo nekoliko pokušaja da to riješimo, ali dosada nismo uspjeli u tome, sada ih opet moramo potražiti, okupiti ih da se Savez ponovno utemelji odozdo. U tome će nam, vjerujem, pomoći naše mjesne hrvatske manjinske samouprave kako ne bismo nikoga izostavili koji je zainteresiran da se uključi u naš rad. S udrugama koje su se učlanile nema problema, najviše ćemo teškoća imati s time na kojih 25 članova birati po jednog delegata. Za to nam može poslužiti i stari imenik, moramo sazvati skupove, na kojima bi se moglo potvrditi članstvo, naravno, uplaćivanjem članarine, nakon čega se može utvrditi broj članova, a zatim i broj delegata. Sve to moramo dogovoriti i ostvariti za uspješno sazivanje kongresa, ali ne bih ništa unaprijed.

Kao najveća i najuspješnija hrvatska udruga ne samo na proteklim nego i prijašnjim izborima, između dvaju izbora Savez ima podređenu ulogu. Više puta ste i sami iznijeli to kao primjedbu. Budući da je Zemaljsko

vijeće prihvatilo prijedlog o jedinstvenoj državnoj listi za izbore novog saziva Skupštine Hrvatske državne samouprave, ne bi li prema tome Savez trebao imati vodeću, ili barem značajniju riječ u državnoj Skupštini?

– Doista više puta sam to naglasio, a moglo bi se navesti niz konkretnih primjera i na našim skupštinama, samo da spomenem raspravu o udjelu Saveza u Croatici, ali i druga, pa i osobna pitanja, u svakom smislu smo imali dojam da kao civila krovna udruga nismo ravnopravni krovnoj političkoj udruzi. Iako imamo iste ljude i u Savezu i u Skupštini HDS-a, ti isti ljudi jedanput su glasovali u interesu Saveza, a drugi put u interesu HDS-a, ali uvijek je Savez bio u drugom planu. To nije u redu ako su svi članovi Skupštine izabrani u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Izmjenom izbornoga zakona, po kojem su pravo na postavljanje kandidata dobile civilne udruge, porastao je njihov značaj, ali unatoč svemu vrlo su brzo izgubile početnu nadu. Bilo je više sastanaka koji su obećavali, ali se sve brzo zaboravilo. Mi, Hrvati u Mađarskoj, koji smo uvijek pohvaljeni sa strane da smo dobro organizirana zajednica, da lijepo surađujemo, da su našim radom zadovoljni i u matičnoj zemlji, što je uistinu lijepo, samo mi znamo svoje probleme koje sami moramo riješiti.

Može li to Savez, s obzirom na sve svoje postojeće probleme, na bilo koji način promijeniti u svoju korist?

– Zasigurno može, ali najveći je problem u tome što u financiranju manjinskih samouprava, mjesnih, područnih i državnih, postoji automatizam, ili, drugim riječima, dobivaju, imaju novčana sredstva, a mi to nemamo. Tu smo uskraćeni. Ako nemaš novaca, ako ne dobivaš materijalnu potporu, onda se postavlja pitanje kako biti ravnopravan. Postoji određena suradnja, organiziraju se zajedničke priredbe, ali primjerice ponekad nemamo čak ni za putne troškove. Sve što imamo nabavljamo putem raznih natječaja. Još je veći problem u promidžbi, jer kada se na pozivnici navedu svi kao podupiratelji, a Saveza nema među njima, iako, ako ne drugo, onda su u organizaciji ili sudionici naši članovi. Zbog toga ćemo od svih zastupnika područnih samouprava i državne manjinske samouprave tražiti da potpišu izjavu da su obvezatni na svim forumima manjinskih samouprava, na svim razinama zastupati interese Saveza Hrvata u Mađarskoj. Ako to ne učine, iako ih po zakonu ne možemo opozvati, ali ih možemo pozvati na odgovornost, tražit ćemo da se ubuduće drže toga. To se odnosi isto tako na budućeg predsjednika Hrvatske državne samouprave te na sve druge dužnosnike i članove državne, područnih i mjesnih manjinskih samouprava. Propustili smo, ali smo to trebali uraditi i prije izbora za mjesne manjinske samouprave, što ne znači da se od njezinih čelnika, zastupnika neće to tražiti. Oni koji se ne drže obveza, kroz četiri godine neće dobiti našu podršku.

Nakon utemeljenja Hrvatske državne samouprave 1995. godine Savez je, barem u političkome smislu, izgubio na svojoj težini, ali je njegov «normalan» rad nemoguć i uskraćivanjem financiranja. Ima li Savez uopće budućnost, ima li još nekakvu ulogu u životu hrvatske zajednice u Mađarskoj, a ako ima, koju i kako je može ostvariti?

– Proteklih dvadeset godina golemo je iskustvo, koje nas je naučilo suočiti se sa svim problemima, i u najtežim trenucima smo se „izvukli“. Doduše, financijski smo dotučeni, ali smo preživjeli. Još 1995. godine imali smo proračun od 20, a sada imamo dva milijuna. Dovoljno je spomenuti samo sva ona obećanja koja smo dobili na državnoj razini da će se poboljšati položaj civilnih udruga, od kojih se ništa nije ostvarilo. Kad smo potegnuli pitanje automatizma u financiranju, i nismo tražili novac za plaće, za aute, za protokol, nego za programe, ni od toga nije bilo ništa. Pokazalo se lažnom nadom da će se nešto promijeniti nabolje ulaskom u Europsku Uniju, koja ne poznaje manjinske samouprave, ali priznaje civilno društvo, ni to nije ništa donijelo. Mi ćemo preživjeti, uvjeren sam da ćemo i na idućem kongresu, iako nam uvijek prijete raspad, pronaći način da očuvamo jedinstvenu krovnu udrugu, naprosto zato što nam nije interes da se rasparčamo. Bez obzira na našu regionalnu podijeljenost, što je naše veliko kulturno, jezično bogatstvo, postoji potreba za organiziranjem pod jednim krovom. Na koncu sve što smo postigli proteklih godina, poniklo je iz Saveza. Zašto? Jer smo svi mi jedno, isto, i onda ako smo u Savezu i onda ako smo u manjinskim samoupravama. Neću reći, kao što se prije govorilo, da će biti povijesni kongres, ali sljedeći kongres Saveza Hrvata bit će međašni kamen u našem životu koji će odrediti našu budućnost.

PEČUH - Dana 6. studenoga u Pečuhu je boravio kulturni autobus u organizaciji osječkoga Gradskog poglavarstva. Ravnatelj ustanova kulture, arhitekti, predstavnici gradske uprave i uprave za društvene djelatnosti, novinari uza stručnog su vodiča obišli važnije punktove programa Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010. Domaćin je Osječanima bio kustos muzeja Janus Pannonius Gábor Tilay, a pri pomoći i generalna konzulica Ljiljana Pancirov koja je naglasila kako je u velikom broju programa znatan postotak upravo hrvatskih, tako i osječkih. Osječani su posjetili toga dana i Muzej «Dóm» te nazočili otvaranju izložbe „Hrvatske tkanine u Podravini“ ostvarenoj suradnjom svećenika martinačke i lukoviške župe Josipa Augustina Darnaia, Pečuške biskupije, KUD-a „Drava“ i KUD-a „Martince“, na čijem su čelu Margita Romolic Esze i Levente Varnai. Osječani su nazočili i otkrivanju obnovljenog poprsja Augusta Šenoe u dvorištu Hrvatskoga kluba koji nosi njegovo ime.

„OLIMPIJADA KULTURE I HRVATSKE UMJETNOSTI U PEČUHU“

Vivien Galletta i Voljen Grbac

U suradnji s Mađarskim nacionalnim odborom Olimpijade kulture, Hrvatski nacionalni odbor Olimpijade kulture Osijek 2012. godine priredio je predstavljanje projekta u Pečuhu, koje se dogodilo 29. studenoga u Hrvatskom kazalištu. Projektu Olimpijade kulture Osijek 2012 predstavljenom u Pečuhu, ovogodišnjoj europskoj prijestolnici kulture, nazočili su brojni gledatelji i predstavljači, među njima i autor projekta Petar Weisz, kojega je pozdravio ravnatelj Hrvatskog kazališta Slaven Vidaković. Nazočnima se obratio i zastupnik gradske samouprave, ujedno i predsjednik Manjinskog savjeta grada Pečuha József Erb. Program i nastup podupirao je Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu. Pošto je Petar Weisz kratko predstavio projekt, slijedio je film, točnije projekcija fotografija Lászla Táma iz Pečuha o „Kulturnom autobusu“ (etapnom projektu pripreme iz 2009. g.). Potom je kratak nastup imao pjesnik Enes Kišević koji je s nekoliko anegdota i dvije pročitane pjesme pokušao predočiti svoj pjesnički i životni interes.

Slijedio je nastup Vivien Galletta, pjevačice iz Rijeke, i Voljena Grbca, također Riječanina. Oni su svojim glazbenim nastupom i izvedbom melodija „Na portalu od sudbine“, u duetu; „Staduni“, Vivien Galletta; „Suza za zagorske brege“, Voljen Grbac; „Dojdi“, Vivien Galletta; „Neka cijeli svijet“ (Jalta), u duetu; i „Con te partiro“, u duetu, oduševili slušatelje. Slijedila je kazališna predstava „Veliki svjetski teatar“, Pedro Calderon de la Barca, u režiji Jasmina Novljakovića te u izvedbi Zagrepčanina Enesa Kiševića i Sišćanina Jasmina Novljakovića.

O projektu je za Hrvatski glasnik autor Petar Weisz reče: „To je zaštićen autorski projekt. U završnici 2010. godine na Olimpijadi očekujemo tri tisuće sudionika iz četrdesetak

-pedesetak zemalja svijeta, a dosada potpisali smo sporazume s gradovima Vukovarom, Ludbregom, Križevcima, Fužinama, u kojima će se uz Osijek odvijati Olimpijada, jer sam grad Osijek ne može prihvatiti toliko sudionika. Očekuje se velik broj umjetnika iz svih umjetničkih grana i disciplina. Sve je zamišljeno slično športskoj olimpijadi. Umjetnici će se ogledati u svim umjetničkim disciplinama i granama. Reprezentacije će biti sastavljene po nacionalnom ključu i umjetničkim disciplinama; slikarstvo, kiparstvo, balet, keramika, film, kazalište, književnost, glazba... Reprezentacije sastavljaju, biraju ih, glasoviti umjetnici iz pojedinih grana umjetnosti koji su ujedno selektori tih reprezentacija. Trenutno imamo petnaestak Nacionalnih odbora, a planiramo ih u četrdeset do pedeset zemalja. Naravno, neće svaka zemlja biti prikazana u svim disciplinama. Ovisi o svakoj zemlji jer svaka sudionica (reprezentacija) trebala bi pokrivati 70% troškova svoga sudjelovanja. U Mađarskoj Nacionalni odbor vodi László Tám iz Pečuha. U Nacionalnom odboru mora biti najmanje pet umjetnika, a može ih biti i više. Ograničen je jedino broj, recimo dva filma, tri slikara i slično. Tako su primjerice u Hrvatskome nacionalnom odboru Ljerka Njerš, Ana Karić, Enes Kišević, Arsen Dedić, Dimitrije Popović... Selektori pozivaju i biraju bez natječaja, a tradicionalno bi se Olimpijada trebala održavati dvogodišnje. Zemljama sudionicama ponudit ćemo Reviju pobjednika. Olimpijada je svjetskoga karaktera. Već imamo odbore u Koreji, SAD-u, Kanadi, Izraelu... Olimpijada proklamira mir, toleranciju i razumijevanje... U pripremnom periodu radimo međunarodnu kulturnu razmjenu, te je i ovaj pečuški program dio te razmjene.”

Branka Pavić Blažetin

PEČUH – U Galeriji Csopor(T) Horda u Pečuhu, 9. prosinca otvorena je izložba zagrebačkog slikara i kipara Fabijana Kneževića. Izložba je dostupna javnosti do 12. siječnja. Predstavlja nam umjetnika koji se dosada ogledao uglavnom u računalnoj grafici, a ova izložba predočava neka nova istraživanja oblika i prostora Fabijana Kneževića.

Knežević je rođen 1953. godine, po zanimanju je liječnik, a likovnom se umjetnošću počeo baviti još ranih studentskih godina. Dosada je imao dvije skupne i deset samostalnih izložaba. Docent je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, voditelj Odjela za patologiju na Klinici za tumore, pokazuje interes za računalnu grafiku i reljefne objekte i ostvaruje ih uz visoku umjetničku zrelost. Kritičari zapažaju kako se radi o umjetniku savršene uravnoteženosti, koji svojim radom ostavlja opći dojam elegantne odmjerjenosti, kreativne umjetničke poetike...

BUDIMPEŠTA – Izdavačka kuća Móra, dobitnica naslova Književne zaklade „Éva Janikovszky“ i Mađarskog Brandsa, povodom 60. jubileja 2. prosinca u budimpeštanskom kinu Uránia priredila je svečanost i gala program, u okviru kojega je po drugi put biti dodijeljena Nagrada Éve Janikovszky, poznate mađarske spisateljice, koja je objavila velik broj naslova za djecu, a od kojih je popriličan broj preveden i na hrvatski jezik. Domaćin večeri bio je András Hajós, a u programu su sudjelovali Andrea Szulák i Erzsébet Sándor. Izdavačka kuća Móra povodom ove obljetnice izdala je i zbirku pučkih pripovjedaka na mađarskom jeziku u kojoj je tiskana i jedna podravska hrvatska pripovijetka iz zbirke Đure Frankovića, koji je također dobio poziv na svečanost, naime 2004. godine ova je ugledna izdavačka kuća objavila na mađarskom jeziku 27 podravskih bajka u njegovu sakupljanju i prijevodu.

Trenutak za pjesmu

Anton Slavić

Otvorena knjiga

Kot otvorena knjiga široko
Leži pred nami Novo ljeto.
Novo ljeto – rečeno po našu,
Poziva nas na života pašu.

Razmišljam, pitam, ča me čeka?
Prosim da me pelja Božja ruka,
Kroz prolazno žitka putovanje
Prema cilju ki još pred manom je.

Lipo prosim, Bože, putuj s nami,
I onda kad zглеda da smo sami.
Budi nam peljač i putni tovaruš,
Sve do cilja sprohodnik naših duši!

Kjiževnokritički pristup izdanjima pečuške kroatistike od 1990. do 2010. godine

U izdanju Matice hrvatske Đakovo, Društva hrvatskih književnika Ogranak Slavonko-baranjsko-srijemski, u lipnju 2010. godine u Đakovu je izašao iz tiska Zbornik XII Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara koji donosi uknjiženu književnu kritiku o Ljubomiru Marakoviću, kritičke rezove Ivana Trojana, književnokritički pristup izdanjima pečuške kroatistike od 1990. do 2010. godine, te i cjelinu objeltnice.

Glavni je urednik Zbornika XII, uz urednika i lektora Roberta Francema, Mirko Ćurić koji kaže kako je zbornička cjelina Književnokritički pristup izdanjima pečuške kroatistike od 1990. do 2010. godine, plod suradnje Đakovačkih susreta književnih kritičara i Stjepana Blažetina, ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj i profesora na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu.

Spomenuto izdanje predstavljeno je u Pečuhu u sklopu svečanosti otvaranja **Pečuškoga X. međunarodnog kroatističkog znanstvenog skupa održanog u listopadu 2010. godine u organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, Regionalnog centra Mađarske akademije znanosti**. Zbornik *Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara, Zbornik XII, Đakovo, 2010* predstavili su Tatjana Ileš s osječkoga Sveučilišta, i u ime njegova izdavača Mirko Ćurić.

Kako kaže Mirko Ćurić: „Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara postoji od 1998. godine i u svom radu bavimo se raznim temama: književnom kritikom, u medijima, u časopisima, književnom kritikom u odnosu prema drugim književnim vrstama, odnosom književne kritike i književnih nagrada itd., a ove godine smo zahvaljujući dobroy suradnji kulturnog književnog kruga u Slavoniji, u Đakovu, Osijeku, se dogovorili da se pozabavimo kritičkom recepcijom književnog stvaralaštva Hrvata u Mađarskoj, odnosno hrvatskih književnika, znanstvenika koji djeluju u sklopu pečuške kroatistike. Tako smo napravili jedan radni sastanak s književnim povjesničarom Stjepanom Blažetinom. Izabrali smo jedan dio knjiga, podijelili po kritičarima i znanstvenicima, i dobili smo skupinu radova od kojih nisu svi ušli u ovaj zbornik jer s radovima smo uvijek tako, neki malo kasne, neki trebaju više vremena, ali jedan dio, koji nije objavljen u ovom zborniku, prezentiran je na **Pečuškom X. međunarodnom kroatističkom znanstvenom skupu i bit će objavljen u zborniku radova**. Objavili smo tekstove, vidjeli gdje se ovi nalaze u korpusu hrvatske književnosti i hrvatske znanosti o književnosti i ono što je zaključak da ti radovi, te knjige su sastavni i neotuđivi dio hrvatske književnosti. Ako bismo ih morali svrstavati u neku podladicu, to bi bio taj neki

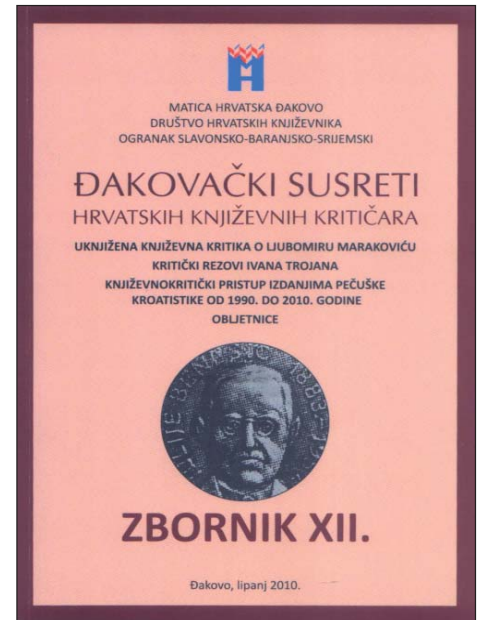
panonski dio, recimo, blisko onome što se radi na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Pečuška kroatistika daje, čemu su dokaz i analizirana izdanja, značajan prinos hrvatskom književnom životu” – zaključuje Mirko Ćurić.

Cjelina u Zborniku XII, pod naslovom Književnokritički pristup izdanjima pečuške kroatistike od 1990. do 2010. godine donosi devet radova. Tatjana Ileš donosi rad naslova www.hrvatiumadarskoj.com, u kome se osvrće na prvu knjigu Biblioteke Nova – radovi Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj urednice Janje Prodan *Iz hrvatske baštine u Mađarskoj* izašle 2005. godine u Pečuhu, koju čini dvanaest radova iz različitih područja jezikoslovlja, književnosti i povijesti.

Mirta Bijuković Maršić predstavlja časopis Hrvatski znanstveni zbornik koji je pokrenula svojevremeno udruga Hrvatski znanstveni zavod iz Pečuha čiji je voditelj Ernest Barić. Irena Vodopija donosi rad „Jezikoslovac Ernest Barića – kroatist iz Mađarske”, čiji je znanstveni interes ponajprije usmjeren na dijalektološku problematiku i na pitanje mađarsko-hrvatskih jezičnih dodira. Robert Francem donosi prikaz naslova *Antologija, Stjepan Blažetin, Rasuto biserje, Antologija hrvatske poezije u Mađarskoj 1945–2000*. Hrvatski znanstveni zavod 2002.

On kaže: „U najapstraktnijem smislu govoreći, antologija je dokaz razvoja sustava uvjetovanošću ruba i središta. Neovisno o njihovoj smještenosti, većine nema bez manjine, centra bez granice, pravila bez izuzetka i obratno, čim je za sustav i njegovu samosvijest zagwarantirana odsutna jednakovrijednost i važnost svakog elementa, pa i više.”

Jelena Lachner, Ružica Pšihistal donose rad naslova *Andrija Hideg – pučki čuvar pripovjednoga pamćenja, „Šalje pismo Sibinjanin Janko...”, prip. Ernest Eperjessy, Hrvatski*

znanstveni zavod, biblioteka Prozor, Pečuh, 1998. Ivan Trojan donosi rad *Predložak za dramski odgoj u kojem piše o knjizi Stjepana Blažetina: Korenje, Hrvatski znanstveni zavod, Pečuh, 1998, 116 str.* Robert Francem u radu naslova *Suncu u oči piše o pjesničkoj zbirci Stjepana Blažetina Suncu u oči, koja je izašla u nakladi Hrvatskoga znanstvenog zavoda, Pečuh, 1998*. Helena Sablić Tomić u prinosu naslova *Uronjenost u bučnu svakodnevicu piše o knjizi Josipa Cvenića, Word Perfect mesék, objavljenoj u nakladi Hrvatskoga znanstvenog zavoda na mađarskom jeziku u Pečuhu 2000. godine*. Ista autorica u prinosu naslova *O prožimanju, pogledima i predrasudama donosi prikaz zbornika radova „VI. međunarodni slavistički dani”, knjiga 3/1, Sambotel–Pečuh, 1998, 466 str.*

Đakovački izdavački pothvat svakako je prinos koji će pridonijeti tome da pečuška kroatistika dobije i šire usvajanje u samoj Hrvatskoj, jer se zbornik prije svega raspačava po Hrvatskoj i predstavlja u Hrvatskoj.

Branka Pavić Blažetin

Zora i Zoran Gergić iz Harkanja, u podravskoj nošnji iz Starina u koju ih je obukla baka Marta

Baja

Područno natjecanje u kazivanju stihova i proze

U organizaciji Gradske knjižnice i prosvjetnog središta «Endre Ady», u utorak, 7. prosinca, u Baji je priređeno već tradicionalno natjecanje u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku, koje je upriličeno u Domu za slobodne aktivnosti na Petőfijevom otoku.

Svi sudionici područnog natjecanja

Nagrađeni u kategoriji 7–8. razreda

Nagrađeni u kategoriji 3–4. razreda

već je i to velik uspjeh što su svi oni ovdje zajedno i što će se baviti hrvatskim pjesnicima na hrvatskom jeziku, unaprijed im čestitavši kao najboljim kazivačima svojih škola.

U dobrom raspoloženju i predblagdanskom ozračju, sudionici su se natjecali posebno u kategorijama nižih (3–4.) i viših (5–6. i 7–8.) razreda, a većinom su interpretirali pjesme poznatih hrvatskih dječjih pjesnika, i drugih, te domaćih autora Stipana Blažetina i Marka Dekića.

Za vrijeme stanke, dok je stručni sud zasjedao, sudionici su u predvorju pogošćeni pecivom, kolačima i sokovima, a mogli su se družiti i igrati jer je u predvorju ustrojena i mala radionica dječjih rukotvorina, ukrasa za Božić. Kao članica stručnog suda, generalna konzulica Ljiljana Pancirov srdačno je zahvalila svim sudionicima na izboru autora i pjesama, što su došli najbolji, a da su svi bili izvrsni. – Neki su bolje naučili tekst, neki su bili interpretativniji. Ne treba nikada imati straha kada se govori pjesma jer pjesma je pjesniku došla iz duše, pa onda mora i iz vaše duše – reče im nakraju generalna konzulica izrazivši radost u nadi da će se ponovno sresti, te da će i dalje marljivo učiti hrvatski jezik, a da će hrvatsku kulturu pokazivati i onima koji o njoj ne znaju mnogo. Poželjela je svima njima i njihovim obiteljima blagoslovljeni Božić i svako dobro u novom ljetu. Svim su učenicima dodijeljene spomenice, a najuspješniji su nagrađeni lijepim hrvatskim knjigama, koje su organizatorica natjecanja Ildikó Harmat Koller i djelatnica knjižnice Ildika Kubatov Filaković kupile u Osijeku. Dodajmo da je priredbu materijalno podupirala i Hrvatska manjinska samouprava

Nagrađeni u kategoriji 5–6. razreda

grada Baje. Spomenice im je uručio lektor hrvatskoga jezika Mario Berečić, a nagrađenima lijepe hrvatske knjige generalna konzulica Ljiljana Pancirov, članovi stručnog suda, kojem ju predsjedao dr. Živko Gorjanac, profesor Visoke učiteljske škole u Baji.

Prema ocjeni stručnog suda, postignuti su ovi rezultati.

U kategoriji 3–4. razreda 1. mjesto osvojila je **Nóra Megyerei** (OPC „Šugavica“), 2. **Kitti Kovács** (OPC „Šugavica“), 3. **Melita Bélteki** (Kačmar), 4. **Renáta Göde** (Katolička ustanova u Kalači) i 5. **Barbara Lili Tóth** (Gara).

U kategoriji 5–6. razreda 1. mjesto osvojila je **Anamarija Dudaš** (Katolička ustanova u Kalači), 2. **Alexandra Dózsa** (OPC „Šugavica“ Baja), a 3. **Tamara Tóth** (OPC „Vancaga“ Baja).

U kategoriji 7–8. razreda 1. mjesto osvojio je **Csaba Jakab** (Gara), 2. **Emese Csordás** (OPC „Vancaga“ Baja), a 3. **Virág Raffai** (Gara).

S. B.

Na natjecanju, čiji je glavni organizator već godinama Ildikó Harmat Koller, djelatnica ustanove odgovorna za narodnosne i manjinske programe, i ove godine sudjelovalo je dvadesetak učenika koji hrvatski pohađaju u okviru predmetne nastave hrvatskoga jezika ili kružoka iz Bačina, Čavolja, Gare, Kačmara, Kalače, i Baje (iz dviju škola s Dolnjaka i Vancage).

Nakon uvodnih riječi profesora Živka Gorjanca izrečenih u ime organizatora i domaćina, okupljene nastavnike, profesore, a posebno učenike pozdravila je Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu. Kako ona uz ostalo reče,

Narodnosna gala 2010, Mađarskog prosvjetnog zavoda

U povodu Dana manjina, 12. prosinca, u organizaciji Lektorata za primijenjenu umjetnost Mađarskog prosvjetnog zavoda, šestu godinu zaredom održana je Narodnosna gala večer, na kojoj su uručena i priznanja: „PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE“. Glavni pokrovitelj priredbe bio je zamjenik premijera Republike Mađarske, ministar uprave i pravosuđa Tibor Navracsics.

U prepunoj kazališnoj dvorani nakon intonacija mađarske i unijske himne, u izvedbi Njemačkog omladinskog puhačkog sastava iz Pečvara, te interpretacijom stihova Miklósa Radnóti: „Nem tudhatom...“, u izvedbi kazališnog umjetnika, ravnatelja Srpskog kazališta Milana Rusa, počeo je svečani program ovogodišnje Narodnosne gale.

Nakon pozdravnih riječi upućenih predstavnicima nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, predstavnicima kulturnih i prosvjetnih ustanova i udruga, predsjednicima i zastupnicima manjinskih samouprava, predstavnicima javnih glasila, predstavnicima diplomatskih predstavništava te ovogodišnjim dobitnicima priznanja i sudionicima gala programa, glavna ravnateljica Lektorata za primijenjenu umjetnost Mađarskog prosvjetnog zavoda Erike Borbáth, između ostalog, reče: U božićnom blagdanskom krugu posebna uloga pripada prosinačkim događajima i priredbama. U njima dostojno zauzima i obilježavanje Danu manjina, 18. prosinca. Što zapravo obilježavamo? Svetujemo sva ona požrtvovna djelovanja koja nacionalne i etničke skupine u svojim svakodnevicama čine gajeći, a napose čuvajući i prenoseći kulturnu baštinu novim naraštajima, te integrirajući je u sveopću mađarsku kulturu koja je naše zajedničko blago. Naime, kad god priređujemo slične gala večeri, sažimamo uspješnost izvršavanja lanjskih djelatnosti i zadaća. Te učinkovitosti se mogu vrednovati u okvirima zajednica, zajedništva. U takvim zajednicama s kojima smo tijekom prošlih svakodnevnica nadilazili poteškoće. Baš zbog toga posebnu važnost nosi u sebi postojana snaga zajedništva koje će nam poslužiti poput uporišta i budućih smjernica. Prilika je to da naš Zavod najistaknutijim osobama, ustanovama, civilnim udrugama koje su ne samo sačuvale obogaćivale,

predstavljale nego i unapređivale, predavale svoju bogatu kulturnu baštinu, za njihovo neizmjereno i požrtvovano djelovanje, uručiti priznanje PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE. Mađarski književnik Béle Hamvas je napisao: „Svetkovina je zajednica. Svetak je zajednica svakoga čovjeka u božjemu bitku kamo se, samo uz cijenu žrtvovanja svoje samobitnosti može stići. Svako zajedništvo je svetkovno. Nema drugog, samo skupnoga svetka!“

Priznanja su dobili: Gabriela Hadžikostova (Bugari), pečuška Kuća zajedništva „Aladár Rácz“ (Romi), Orkestar „Čabar“ iz Baje (Hrvati), Poljski manjinski savez Boršodsko-abaujsko-zemplenske županije, Ferenc Kreis iz Taksonya (Nijemci), Eva Iova Simon iz Méhkeréka (Rumunji), gđa Molnar iz Pilisszentkereszt (Slovaci), Slovenska ljubiteljska gledališka skupina „Veseli pajdaši“ iz Števanovaca (Slovenci).

U programu ovogodišnje Narodnosne gala večeri nastupili su: Sarantis Mandtzourakis, umjetnik na buzukiu i budimpeštanski grčki orkestar „Fanari“, poljski Mješoviti zbor „Chopin“ iz Békéscsabe, Rusinska folklorna skupina „Karpatica“ iz Budimpešte, Slovenski amaterski kazalištarci „Veseli pajdaši“ iz Števanovaca, Rumunjska izvorna folklorna skupina iz Eleka, Njemački omladinski puhački sastav iz Pečvara, Ciganski ansambl „Romano Glaso“ iz Budimpešte, kazališna umjetnica Gabriela Hadžikostova iz Budimpešte, Orkestar „Čabar“ iz Baje, Armenski glasovirski „Duo Fresco“ iz Budimpešte, Rumunjski umjetnik Medenci Roman i ukrajinska folklorna družina „Vesnivka“ iz Budimpešte, Srpsko pozorište u Mađarskoj, kazališni umjetnik Milan Rus i umjetnik na glasoviru Mirko Milošević te Slovački folklorni ansambl „Lipa“ iz Budimpešte. Publika se mogla upoznati i s dodatnim programima

posvećenim Danu manjina, kao što su: Narodnosti u fotografijama 2010 – fotoizložba Lektorata za primijenjenu umjetnost Mađarskog prosvjetnog zavoda i Štand za predstavljanje narodnosnih knjiga.

Bajski Orkestar „Čabar“ djeluje već gotovo četvrt stoljeća, a od 2000. godine postaje udrugom. Zadaća i cilj mu je očuvanje hrvatske (ponajprije bunjevačke) glazbene kulture, istraživanje narodnih običaja i njihova promidžba. Sastav, pod vodstvom Jakaba Tiszaija (harmonika) iz Sentivana, Antuna Gugana (brač) iz Sentivana te Roberta Müllera (frula, klarinet) iz Baje (sva trojica osnivači), Szilvia Baán (violina) iz Baje, Ádám Szabó (bas-prima) iz Baje i Attila Lógó (berda) iz Baje, je dobro poznat i popularan i u bajskoj okolini, u svim naseljima gdje žive Hrvati. Na poziv pokrovitelja, Samouprave grada Baje, redovito nastupaju u okviru mjesnih priredaba, narodnosnih festivala... Dosada im je izišao nosač zvuka sa snimkom samostalno prikupljene i obrađene hrvatske folklorne građe.

Orkestar „Čabar“ osim samostalnih nastupa redovito prati i plesne ansamble bajskega kraja. Djelujući kao udruga, snažan naglasak stavlja na podučavanje i promicanje narodne glazbe u krugu mladih, zbog čega je stvorena i omladinska sekcija, unutar koje naraštaj osnovnoškolaca tijekom organiziranih zanimanja upoznaje narodnu baštinu, ples, pjesmu i glazbu. Udruga redovito organizira i plesne večeri te ljetne kampove plesača. Za svoju dosadašnju djelatnost 1996. g. Orkestar „Čabar“ je dobitnik „Nagrade za nacionalne manjine“ Bačko-kiškunske županije, a 2005. godine „Nagrade za manjine grada Baje“.

M. Dekić

Foto: Gabriela Elekes

Vršensko zimsko Šokačko sijelo

Kulturna i vjerska udruga šokačkih Hrvata u Vršendi te Hrvatska manjinska samouprava sela Vršende 27. studenoga priredili su tradicionalno godišnje Šokačko sijelo u mjesnom domu kulture, u sklopu kojega je održana javna tribina Hrvatske samouprave koju je vodila njezina predsjednica Agi Hosu i dano izvješće o radu samouprave. Izvješće o radu Udruge, zbog spriječenosti predsjednice Udruge Marijane Balatinac, podnijela je Eržika Vranešić, voditeljica Mješovitog zbora Orašje koji djeluje u sklopu Udruge. Razgovaralo se o planovima za 2011. godinu, a nakon ozbiljnih razgovora slijedilo je druženje uz glazbu Orkstra Orašje i večeru za sudionike Sijela. Njemu su nazočile i generalna konzulica Ljiljana Pancirov te treća konzulica Katja Bakija.

Priredbi u Vršendi pribivao je i novoizabrani vršenski načelnik István Kárász koji je pokazao kako mjesna samouprava i nadalje želi sudjelovati i podupirati sva nastojanja Hrvata u Vršendi. Predsjednica Hrvatske samouprave Agi Hosu, uz izvješće o radu, podnijela je i financijsko izvješće s podrobnostima iznosa potpora ostvarenih putem natječaja, te se osvrnula na planove Samouprave u 2011. godini. Naglasila je kako je niz programa ostvaren zajedničkim radom Hrvatske samouprave i Udruge. Osvrnula se na nekoliko uspješnih priredaba, tako Šokački piknik, sudjelovanje Bošnjačkom prelu u Kujinju, hodočašće i izlet u Zadar, na Plitvička jezera... Naglasila je kako natječaji kod HDS-a ove godine zbog nekih formalnih razloga nisu uspjeli, ali su se natjecali na mnoge izvore i dobili znatnu potporu za niz programa. Pozvala je nazočne da dadu svoje prijedloge glede mogućih programa koje će potom samouprava osmisliti i pokušati naći sredstva za njihovo ostvarivanje. Naglasila je kako se nastoji programe prilagoditi i dobi i potrebama vršenskih Hrvata...

Voditeljica Zbora Eržika Vranešić, u odsutnosti predsjednice Udruge, izvijestila je o radu Udruge utemeljene prije pet godina kada je istodobno unutar nje utemeljen i Mješoviti zbor Orašje, brojeći tada 17 članova, od čega tri muškarca. Muškarci su se u međuvremenu umorili, ostale su žene u dobi od 60 do 75 godina te jedna mlađa članica, Marijana Barjaktar. Imali su brojne nastupe i u prethodnim godinama i u ovoj. Troškove putovanja Zbora na nastupe snosi i pruža pomoć mjesna samouprava koja za bliže putove na raspolaganje stavlja seoski minibus. Ove su godine između ostaloga nastupali na seoskim priredbama u Surdukinju, Mohaču, Katolju, Kozaru, Sumartonu. Suradnja s dušnočkim zborom traje već godinama te su i godišnje razmjene već redovite. Tako su Dušnočani bili gosti u Vršendi na Susretu crkvenih

zborova i Šokačkom sijelu 22. kolovoza. Članice Zbora ne ulazu izravno sredstva u Udruhu, ali su spremne za svaki rad, ispeći kolače, donijeti svoje vino, porazgovarati, imaju redovite probe i pjevaju od srca. One koje nisu imale nošnju, svoju, ili svojih mama i baka, u proteklom su je godinama same sašile od oplečka do čarapaka. Ponosni su na svoj boravak u Sumartonu, čije je putovanje financirala teta Anka Rodek, Vršendanka čiji je pokojni muž bio rodnom iz Sumartona. Sklopili su prijateljstva sa sumartonskim zborom koji su bili u Vršendi na Šokačkom sijelu. A kako se dolazi do novih pjesama? Kako kaže Eržika Vranešić, sluša se Hrvatska emisija Mađarskog radija, Radija Osijek..., uzme se olovka i piše, tu su i kazete i CD-izdanja, a dobra je suradnja i s harkanjskim Mješovitim zborom s njegovim članom Mišom Kovačevićem, podrijetlom iz Vršende, te se razmjenjuju note. Njihov je orkestar Orašje. Ako su zajedno, onda je to najbolje, kaže Eržika Vranešić, a ako dečki nemaju vremena, onda same pje-vaju, ali to nije tako dobro kao uz tamburu. Jednu od

najuspjelijih godišnjih priredaba ocjenjuje Šokački piknik koji je, po mišljenju vršenskih Hrvata, jako dobro uspio, jednako kao i Susret crkvenih zborova, a i Šokačko sijelo u kolovoza. Na samome kraju svog obraćanja nazočnima Eržika Vranešić pročitala je pjesmu sakupljača Živka Mandića koju mu je kazivala baka Anica Jelić iz Santova.

Kako nam reče neumorna Katica Hosu, ovaj je dan bio i prilika čestitati svim Eržikama, Lizama i Katicama imendan. Još ima dosta žena koje nose ova lijepa stara imena. Nju je njezin otac zvao Kajica, a i majka joj je bila Kata. Danas, nažalost, djeci se daju neka druga, moderna imena. Nema više Ivice, Kate, Ana ima jako malo. Sve se promijenilo. Mladi su se odselili iz sela. Ostali su stariji i tek nekoliko mladih hrvatskih obitelji, obitelj Katičine kćeri Agi Hosu, obitelj Marijane Barjaktar, obitelj Ive Balatinca... Katičin sin ne stanuje u Vršendi, Katica ima četvero unučadi: Blaška, Viktoriju te blizance Lucu i Zoru.

Branka Pavić Blažetin

S fotoaparatom kroz Hrvatsku 2

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kováci
iz Fičehaza

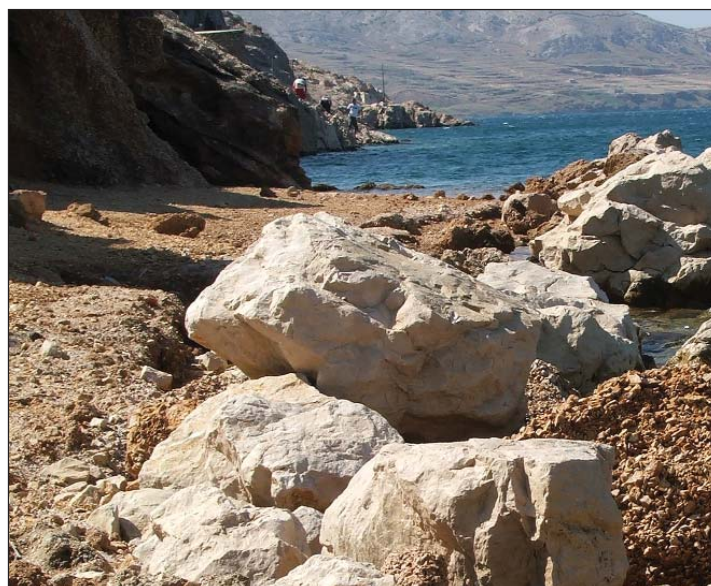
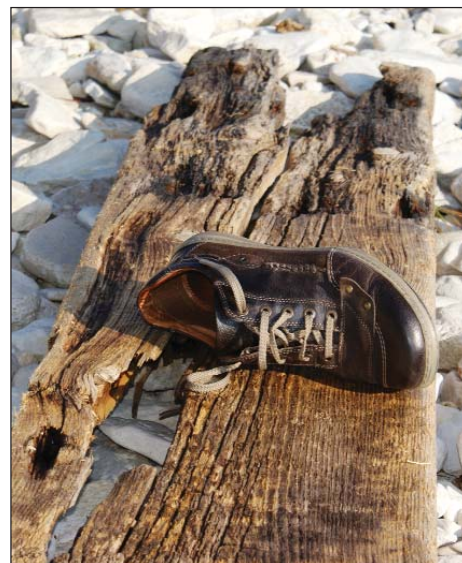

fotoaparatom kroz Hrvatsku, u auli škole. Tako je bilo i ove godine. Profesori Eva Polgar i Ákos Kollár pobrinuli su se kako bi postavili i uredili izložbu fotografija, a svečano otvaranje zbilo se 1. prosinca. Na izložbi su svoje fotoradove izložili Danila Botos, Lara Eiter, Szilárd Dobos, Kitti Kovács, Martin Vlašić, Tomaš Serletić, Sintia Feckes i ravnatelj škole Gabor Györfvári.

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže u Pečuahu, jedno od najomiljenijih mjesta zadržavanja učenika od nižih do gimnazijskih razreda jest školska knjižnica s knjižničarkom Evom Polgar. Profesorica Polgar, uz posudbu knjiga i preporuku lektire, ima niz iznenađenja za učenike koji navraćaju u knjižnicu. Uvijek na usluzi djeci, a pogotovo s pomoći i prijedlozima. Tako već dvije godine u sklopu prelijepa knjižnice djeluje i takozvani Fotokutak, izložbeni prostor (pano) za fotografiju mjeseca, učenika pečuške hrvatske škole, (koji se ostvaruje uza stručnu pomoć prof. Ákosa Kollára), a već drugu godinu zaredom priredena je i skupna fotoizložba naslova S

Riječ je o međunarodnom natječaju na kojem su Obrazovnom centru odobrena sredstva i ovo je bio drugi put da se organizira izložba najuspjelijih učeničkih fotografija snimljenih u Hrvatskoj. Izložbu je otvorio ravnatelj, Gabor Györfvári i istaknuo kako je zadovoljan vrsnoćom izloženih fotografija i brojem učenika koji su sudjelovali na natječaju te kako na ovaj način učenici upoznaju svoju matičnu domovinu i razvijaju osjećaj vezanosti za Hrvatsku, hrvatski jezik i samobitnost. Svi posjetitelji izložbe, učenici i profesori u obrazovnom centru „Miroslav Krleža“ mogu odabrati glasovanjem najbolju fotografiju i nakon zatvaranja izložbe bit će svečano proglašen pobjednik.

bpb

BUDIMPEŠTA – Predstava *Krava na Mjesecu*, u režiji Ivana Kristijana Matića, premijerno je izvedena u Budimpešti, 18. studenoga, u Budimpeštanskome lutkarskom kazalištu, a zagrebačka je premijera predviđena za proljeće 2011. Ova je predstava prva suradnja Zagrebačkog kazališta lutaka i Budimpeštanskoga lutkarskoga kazališta, u kojoj sudjeluje po jedan hrvatski i mađarski glumac, radi istraživanja jezika lutkarstva koji ne poznaje granice, te sličnosti i razlike u poetikama dvaju velikih, nacionalnih lutkarskih kazališta. Predstava sa samo dva glumca nadahnuta je slavnim animiranim filmom Dušana Vukotića *Krava na Mjesecu*, poslužila je kao polazište za razigranu lutkarsku predstavu namijenjenu najmlađoj publici. Na malenoj pozornici lutke su oživjeli glumci Judith Wunder, Barbara Karádi i Petar Konkoj, nasmijavši i male i velike. Dobro poznata tema – rivalstvo između dječaka i djevojčice – nikoga nije ostavila ravnodušnim. Kada domišljata i inovativna djevojčica poželi kazniti zlobnoga dječaka koji joj uvijek pokvari igru, izgradi raketu i „pošalje” ga na Mjesec, pa za dječaka koji nije shvatio da je nasamaren, ubrzo jedna obična krava postaje strah i trepet – izvanzemaljsko čudovište.

PEČUH, TUZLA – Sedamnaesti Tuzlanski pozorišni dani 2010. godine, u trajanju od jedanaest dana, započeti su 20. studenoga s predstavom Narodnog pozorišta Tuzla „Gospođa ministarka“ Branislava Nušića, u adaptaciji i režiji Sulejmana Kupusovića. Ovogodišnji Dani okupili su niz kazališta iz Bosne i Hercegovine i regije, među njima i pečuško Hrvatsko kazalište koje je imalo nastup 22. studenoga u tuzlanskom Narodnom pozorištu te izvelo predstavu Mire Gavrana Rogonje, u režiji Želimira Oreškovića. U predstavi glume Stipan Đurić i Slaven Vidaković. Izvedeno je ukupno osam predstava, uz dvije spomenute, još: Pokondirena tikva – Narodno pozorište Beograd, Građanin plemić – Narodno pozorište Sarajevo, Usamljeni zapad – Mostarski teatar mladih, Zvijezda je rođena – Narodno pozorište Republike Srbije Banja Luka, Painkillers – Srpsko narodno pozorište Novi Sad, i Bjesnilo – Kamerni teatar '55 Sarajevo. Tuzlanski pozorišni dani tradicionalna su priredba međunarodnog karaktera koju organizira Narodno pozorište Tuzla. Nastupi su revijalnog karaktera, i svi se sudionici predstavljaju svojim najboljim ostvarenjem.

MOHAČ – Kako nas je obavijestio predsjednik Đuro Jakšić, 11. prosinca Šokačka čitaonica u Mohaču priredila je već tradicionalni program za djecu u povodu blagdana Svetog Nikole i Božića. U programu je nastupilo šezdesetak polaznika vrtića u Eötvösevoj ulici, te učenika 1. razreda koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika u mohačkoj Széchenyievoj školi.

„Trideset pet ljet tambure u Koljnofu”

U Koljnofu su 6. studenog 2010. u prepunome mjesnom domu kulture – pred uvažanim gostima, među kojima su bili parlamentarni zastupnik i koljnofski donaćelnik Matija Firtl sa suprugom, koljnofski načelnik Franjo Grubić, mjesni župnik, legendarni Franjo Pajrić stariji, otac koljnofskoga tamburanja – mnogi Koljnofci proslavili 35. obljetnicu tamburanja u selu. Nastupili su mnogobrojni tamburaški sastavi, i koljnofski i gosti, uz bogatu narativnu videoprojeksiju iz prošlosti koljnofskog tamburanja koju je vodio i pripremio neumorni dr. Franjo Pajrić.

Franjo Pajrić i Ingrid Klemenšić, posljednji dogovor prije početka programa

Geza Völgyi naučio je mnoge mlade Koljnofce tamburanju

Onaj koji uči već petnaestak godina, a i danas uči mlade Koljnofce tamburanju, Geza Völgyi, s ponosom je gledao tamburaše od kojih su neki postali za to vrijeme pravi majstori. Nije to bilo jednostavno. Prije četrdesetak godina donijeti tamburu preko granice, iz Austrije u Koljnof. Ni centralne vlasti koje su pitane nisu se baš složile s idejom. Ali tamburu na njenom putu u Koljnof nije mogla zaustaviti nikakva žica, pa ni ona željezna.

Pri nabavljanju tamburica Koljnofu su mnogo pomogli pokojni Alfons Kornfeind i Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću, a i tamburaško društvo iz Buševca u Hrvatskoj, s kojim su Koljnofci uspostavili prijateljske veze prije više od tri desetljeća.

Danas u Koljnofu djeluje nekoliko tamburaških sastava, među njima i sastav Štrabanci koji je već prešao granice svoga sela, a Koljnofske tamburašice su ove godine osvojile prestižan naslov Najbolje ženske tamburašice u Mađarskoj.

Večer tambure počela je u prepunom domu kulture, videoulomkom iz Koljnofskog pira, a nastavljeno pozdravom naratora, dr. Franje Pajrića koji je kazao: „tambura, je instrument ki još drži našu dušu gradišćansku, uz ku smo sigurni, i ka nas batri i u veliki poteškoća. Tambura je naš simbol jer malo je narodov, i manjin, kod kojih se skoro svaki drugi kad-toč u žitku svojem strefio s nekom vrstom tambure”.

Pajrić se sjetio i glazbenog pedagoga, učitelja i koljnofskih tamburaša Antuna Tune Bariča.

Potom su na pozornicu izašli najmlađi

koljnofski tamburaši koji u osnovnoj školi vježbaju s učiteljicom Ingrid Klemenšić. U koljnofskoj školi se intenzivno počelo svirati na tamburi prije šest godina pod vodstvom Geze Völgyija mlađeg, koji od 1996. godine uvježbava i Koljnofske tamburaše. Danas u školi tamburanje podučavaju Sabina Balog i Ingrid Klemenšić. Ipak sve je počelo davne 1975. godine kada je Janoš Sallmer s pomoću tadašnjeg ravnatelja škole Franje Pajrića oformio prvi tamburaški orkestar u Koljnofu, na ponos Koljnofaca.

Od tada se u Koljnofu tambura bez prekida. Mijenjaju se naraštaji, tamburaši, stilovi, ali tambura ostaje u rukama i mladih i starih, i žena i muškaraca... Janoš Sallmer je do 1994. godine vodio koljnofsku tamburašku skupinu. Nakon toga posao je pomalo zamro, ali ne sasvim jer su pomogli Zoli Kiss i Pišta Pajrić tih nekoliko godina, točnije dvije, podučavajući i vodeći tamburašku skupinu. Tih je godina utemeljen sastav Goranci, od nekadašnjih članova Koljnofskih tamburaša koji su počeli opet svirati, prvo samo za sebe, a potom i nastupati. S njima se i Janoš Sallmer aktivno uključio u tamburaški život sela Koljnofa.

Prijateljske veze Koljnofa s Buševcem i Gračanima, koji su uvijek imali dobre sastave, i društva pozitivno su utjecale na ljubav prema tamburi. Naučilo se koliko je široki glazbeni raspon tambure, sve njezine mogućnosti, te da ona nije rezervirana isključivo za folklor.

Pomogao je Koljnofcima i legenda tamburanja Damir Mihovec Miki, koji je i te večeri nazočio koljnofskom slavlju. Koljnofci

Parlamentarni zastupnik i koljnofski donatačelnik Matija Firtl sa suprugom, koljnofski načelnik Franjo Grubić i legendarni Franjo Pajrić stariji

su zaljubljenici Tamburaškog sastava Gazde, Zlatnih dukata, ili Najboljih hrvatskih tamburaša, išli su ih slušati čak u Dubrovnik kao i Tamburaški sastav Hajo iz Subotice kojega su slušali u restoranu Majur na mađarsko-srpskoj granici. Sastav Ex Panonija tijekom sedam godina sudjelovao je hrvatskim danima u restoranu Tercija i Klubu Štolc, i od njih su Koljnofci učili voljeti tamburu. Videoprojeksijom sjetili su se Koljnofci Steve Borića, zahvalili Marinku Katuliću, majstoru izrade tambure, koji na hrvatskom balu u Šopronu uvijek poklanja jednu tamburu, Buševčanima, zahvalili su Našičanima i tamošnjim tamburašima, bračnom paru Kopri. Prisjetilo se i velikih tamburaških tabora u Šopronu, kamo su dolazili tamburaši iz svih krajeva Mađarske, ali i Austrije i Slovačke. U tim je taborima bio od velike pomoći primaš Lampaša, glazbeni pedagog Dražen Šojić. Učilo se od mnogih, Kristala, Tambečara. U Koljnofu su nastupali Zvonko Bogdan, Jerry Grchevich, lani je održana i prva tamburaška misa u Koljnofu! Nedavno je i u Šopronu priređena tamburaška hrvatska misa. Prije nekoliko godina počelo je okupljanje tamburaša i u Šopronu. Njih vježba Geza Völgyi. A kako sviraju stariji ljudi koji čine sastav šopronskih tamburaša, pokazali su na koljnofskoj svečanosti. Nakon njih na pozornicu je stupio Orkestar Siget, čiji je član i Koljnofac Pišta Pajrić, uz njega su tu još Atila Kuštra, Zoltan Horvat ili Plučka, Joci Kovač, Levente Varnai. Ovoga puta sa svojim pjevačem Stipanom Đurićem.

Kako kaže dr. Pajrić, kada se u selu ustali tamburaški sastav, onda sve ide lakše. I

plesači imaju onoga tko im svira i tako se može nastupati. Tamburaši su dobrodošli i kazališnoj družini, sviraju i u crkvi, školi, tamo gdje treba. Prije pola godine okupile su u Koljnofu mlade djevojke, tamburašice, nastupile na državnome tamburaškom festivalu u Potonji i osvojile prestižan naslov Najbolji tamburaški sastav u Mađarskoj 2010. godine, te dobili pravo snimiti svoj prvi CD kao nagradu Izdavačke kuće Croatica. Uz veliki pljesak zauzele su mjesto na pozornici Koljnofske tamburašice. A nakon njih, mladi, lijepi, nadareni i već nadaleko poznati Štrabanci koje čine: Marko, Feri, Luka (tri brata Pajrića), Grga i Zoli. I ovoga su puta pokazali ljubav prema tamburi, pjevanju, Koljnofu, pokazali su kako još Koljnof nije izgubljen. Nakon njih pozornicu su zauzeli tamburaši djevojke i momci, žene i muškarci, svi oni koji su svirali u sastavu Koljnofski tamburaši. Od 1996. godine pod vodstvom Geze Völgyija mlađeg prošlo je više naraštaja kroz taj sastav. Požnjeli su velik pljesak.

A za što je sve sposobna tambura kada je u rukama pravih majstora virtuoza, pokazao je koljnofskoj publici i ostavio je bez daha Tamburaški sastav Od srca do srca, česti zabavljači koljnofskog Restorana Levanda.

Večer uz tamburu u Koljnofu nastavila se i nakon programa, i u koljnofskom domu kulture i u Restoranu Levanda, s tamburašima željnim tamburanja.

Branka Pavić Blažetin

Planira se suradnja na gospodarskom i kulturnom polju između Paga i Sigeta

Zahvaljujući naporima Tibora Radića, ravnatelja Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Zavičaj u Vlašićima na otoku Pagu, nastavlja se započeta suradnja dvaju gradova. Potkraj studenoga Pag je posjetilo sigetsko izaslanstvo, na čelu s gradonačelnikom Jánosom Kolovicsem, uz njega u posjetu su bili sigetski dogradonačelnik Robert Fazekas i voditelj gradonačelnikova kabineta András Junacski. Sigetsko su izaslanstvo primili načelnik grada Paga Ante Fabijanić i predsjednik Gradskog vijeća Paga Branimir Paro-Vidolin. U prijateljskom i vrlo srdačnom razgovoru razmijenjena su mišljenja o mogućoj suradnji u gospodarstvu i kulturi. Sigetski je gradonačelnik predložio učlanjenje Paga u udruhu „Pannon EGTC” koja okuplja gradove iz Mađarske, Hrvatske i Slovenije koji se nalaze u blizini rijeke Drave. Dogovoreno je da u siječnju izaslanstvo grada Paga posjeti Siget poradi daljnjih dogovora, te bi negdje u ožujku Pag mogao postati članom udruge „Pannon EGTC”. Razgovaralo se o iskustvima grada Sigeta glede dobivanja sredstava iz fondova Europske Unije, te se izrazilo zadovoljstvo pojestavljenjem postupka dobivanja sredstava. Traži se znatno manje dokumentacije u koju se ulaže najviše dva do tri posto od ulaganja, a na novac se čeka najviše tri mjeseca, kazao je Kolonics svojim domaćinima. Zaključeno je kako je moguća suradnja na polju solarne energije, naime u paškoj gospodarskoj zoni planira se izgradnja solarnih polja, a u Sigetu se gradi tvornica solarnih ćelija. Razmišlja se i o suradnji na turističkom polju, pogotovo u produžetku turističke sezone, što bi bilo moguće izgradnjom bazena koji bi bio u funkciji liječenja talasoterapijom uz uporabu ljekovitog mulja.

POGAN – U potkrovlju osnovne škole u Paganu 18. prosinca održan je tradicionalni božićni program Orkestra Vizin i KUD-a Tanac čiji muški članovi više od dva desetljeća njeguju taj običaj. Posjećuju se i domovi svih onih koji žele primiti Tanacove čestitare.

OLAS – Orkestar Vizin i Betlehemari KUD-a Tanac iz Pečuha, na čelu s voditeljem Društva Józsefom Szávaieim, 18. prosinca imali su božićni program u olaskom domu kulture. Okupili su se šokački Hrvati iz naselja te njihovi brojni suseljani kako bi uživali u tome neponovljivoj programu Tanacovih muških članova.

Započele pripreme predsmotre Međimurske popevke u Pomurju

U Sumartonu je 13. prosinca potpisan sporazum o organiziranju predsmotre Međimurske popevke u Pomurju, koji je nastao između Društva Horvata kre Mure i Organizacijskog odbora Međimurske popevke. Predsmotra za pomurske Hrvate će biti 19. veljače 2011. u Keresturu, a središnja smotra 4. lipnja 2011. g. u međimurskom Nedelišću.

Članovi Organizacijskog odbora i Predsjedništvo Društva Horvata kre Mure

Dogovori oko organizacije predsmotre u Pomurju započeli su još u rujnu 2010. g., nakon čega se predsjedništvo Društva Horvata kre Mure sastalo s voditeljima zborova da se razmotre mogućnosti organiziranja. S njihovom je suglasnošću sklopljen sporazum o organiziranju.

Franjo Preložnjak, novinar i član Organizacijskog odbora, koji je bio poticatelj predsmotre u mađarskom Pomurju, potpisivanje sporazuma smatra povijesnim činom, naime smatra da pomurski Hrvati čuvaju dio međimurske kulture i tradicije. Organiziranjem predsmotre kulturna suradnja s obje strane Mure dobiva višu razinu, radi se o zajedničkoj organizaciji smotre, koja usklađuje kulturne udruge s obje strane granice, zbližava Hrvate koji govore gotovo istovjetnim dijalektom, pjevaju iste popijevke i imaju sličnu narodnu nošnju. Sporazum je potpisao i Ljudevit Boščak, predsjednik Odbora za međimurske popevke pri Zajednici hrvatskih kulturnih umjetničkih udruga Međimurske županije, Jasna Hajdinjak, predsjednica KUU Seljačke sloge Nedelišće, i Ladislav Gujaš, predsjednik Društva Horvata kre Mure. Na povijesnom činu nazočni su bili i zamjenik načelnika općine Nedelišće Darko Dania, predstavnik KUD-a Donji Kraljevec Marija Hranjec, Katarina Koncer, ravnateljica Županijskog instituta za kulturu Zalske županije, te članovi predsjedništva pomurske organizacije.

G. Preložnjak je u kratkim crtama go-

vorio o povijesti Međimurske popevke, koja je prvi put organizirana 1971. godine u Nedelišću zato da se očuva i njeguje izvorna međimurska popijevka, njezina glazbena, jezična i povijesna vrijednost. Dosada je održano 26 smotri. S obzirom na veliku zainteresiranost, od 2007. g. održavaju se predsmotre u Donjem Kraljevcu i Murskom Središću, a radi promicanja popijevke i među mladima, od 2008. g. priređuje se i Dječja smotra međimurske popevke. Glavni je organizator svih smotri KUU Seljačka sloga Nedelišće, a posljednjih je godina suorganizator HKUU Međimurske županije. U pomurskoj predsmotri će biti suorganizator Županijski kulturni institut s kojim će se također potpisati sporazum. Prema potpisanim sporazumom organizator treba jamčiti da će na smotri biti prikazani izvorni napjevi bez dirigiranja i nota. Program može biti dug najviše dva sata, broj napjeva ovisi o broju sudionika. Izvođači trebaju pjevati na kajkavskom narječju i trebaju biti obučeni u narodnoj nošnji. Organizator je dužan osigurati i dobre tehničke uvjete, razglas, pozornicu, tonsko snimanje, odnosno promidžbeni materijal. Stručna će komisija najmanje jednu izvedbu izabrati za središnju smotru, ovisno o kvaliteti. Uspješnost predsmotre u organizacijskom i glazbenom pogledu obavljaju organizatori te predstavnici izvođača i članovi stručnog povjerenstva nakon završetka smotre, a pismenu glazbenu raščlambu dat će članovi stručnog povjerenstva na okruglom

stolu u roku dvadeset dana. Organizatori Međimurske popevke žele da se priredba primi u registar zaštite nematerijalnoga kulturnog dobra UNESCO-a, jer smotra želi zaštititi starinske vrijednosti.

Organizatori nadalje očekuju prijavu pjevačkih zborova, solista i raznih pjevačkih skupina koje žele pridonijeti njegovanju izvornih međimurskih i pomurskih narodnih pjesama. Uvjeti prijave objavljeni su u 50. broju našega tjednika.

Beta

HARKANJ – U organizaciji Hrvatske samouprave grada Harkanja, svake godine prvoga petka mjeseca studenoga u tom se gradu organizira već tradicionalni Hrvatski dan, kojemu sudjeluju mnogobrojna folklorna društva. Tako je bilo i 2010. godine. Nastupili su domaćini, Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata, Ženski pjevački zbor «Korjeni» iz Martinaca uz pratnju Orkestra Podravka, učenici harkanjske Osnovne i glazbene škole «Pál Kitaibel», KUD Ladislava Matuška iz Kukinja, a Dan je započeo misom na hrvatskom jeziku u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi koju je služio velečasni Ladislav Ronta.

